

Móricz Zsigmond 1929-i beszéde Tiszacsécsén*

Nemrégiben kezembe akadt a 125 éve született Móricz Zsigmondnak 1929. június 30-án Tiszacsécsén abból az alkalomból elmondott beszéde, hogy szülőfaluja díszpolgárrá választotta. A retorikai szabályoknak messze megfelelően, szívvel-lélekkel, igazán hatásosan megírt beszéddel van dolgunk. Nemcsak írójának páratlan stílusára világít rá, hanem arra is, hogy miket, mikkel kapcsolatos gondolatokat ébreszt fel benne a ritka alkalom, hogy hogyan jut el a szülői háztól, szüleitől a falun, a megyén keresztül az ország, a haza gondjaiig.

A végtelen szeretet sugárzik mindjárt a megszólításból: „Kedves testvéreim! Szülőföldem szeretett gyermekei! Szülővármegyém tisztelt és szeretett lakosai!” Először mély megrendültségére és a régi emlékekre utal, amikor 45 évvel azelőtt mint ötéves gyermek játszott ott az udvaron. Majd szüleit, a szülőföld éltető erejét idézi meg: „Itt érzem édesapám munkás, teremtő, éltető szellemét. Itt érzem az édesanyám lelkes, ideáltól átizzott hű szellemét. Itt érzem a szülőföldnek azt az isteni leheletét, amely azóta mindig kemény, egészséges, magyar erőben tartott.”

Ezután anyanyelvünknek szinte ódai magasztalása következik: „Íme itt állunk s beszélünk ezen a gyönyörűségeken zengő magyar nyelven. Egy olyan nyelven, amely sehol az egész világon nincs, csak itt, ebben a kicsiny tündéerkertben. Beszélünk egy olyan nyelven, amelynek még rokonai sincsenek, mert annyira régen szakadtunk el a nyelvtestvéreinktől [...] S íme mégis itt vagyunk! [...] Itt vagyunk itthon, Európa kellős közepén...”

Ezt követően így kiált fel: „Milyen boldog vagyok én, hogy én itt születhettem. Hogy én innen vihettem magammal a nyelvet, az érzéseket s talán az erőt az egész magyarság öntudata elé.”

Aztán őseire emlékezik, akik a XIX. században ebbe a faluba költöztek, amelyet nagyon megszerettek. A saját vonzódását így írja körül: „...az én lelkembe úgy van beiktatva Csécse neve, mint a paradicsomkertnek üdvösséges boldogsága.” Szülei sorsáról meg a következőképpen vall: „Szüleimet a gazdasági szerencsétlenségek elsodorták innen. Semmitlenül repült ki innen a kis fészekalja család [...] 1885 tavaszán elvittek magukkal. Azóta én vissza-visszatértem, s mindig úgy, mint a hívő a szenthely felé. Már 25 esztendeje nem voltam idehaza.” De Csécsét nem feledhette, mert lelkében úgy élt szülőfaluja emléke, mintha valósággal benne lett volna. „Ötven könyvet írtam – folytatja – az utolsó húsz év alatt [...], de ezekben az írásokban ha valaha felvillant Csécse emléke, az mindig mosoly volt, mindig ragyogó színfolt és a boldogság utolsó édes öröme. S ezt az érzést mindenkor az egész magyarságra általánosítottam.”

* Elhangzott a Kossuth rádió Édes anyanyelvünk adásában, 2004-ben.

A meleg hangú köszönetnyilvánítás után mintegy fogadást tesz a csécsiek előtt: „...mindaddig, míg Isten erőt ad, egyre fokozottabb örömmel fogok azon munkálkodni, hogy megörökítsem a magyar életet, a magyar lelkiiséget, a magyar akaratot képekben, szavakban, igékben a magyarság számára, az emberiség számára s a jövő számára.”

A beszéd áldással zárult, mint annak idején Balassi Bálintnak a végvári vi-tézekről szóló éneke: „Áldjon meg az Isten mindnyájatokat, áldja meg ezt a kis magyar hazát, és áldja meg ezt a sok-sok ezer éves, harcban szenvedett, drága emberfajta boldogabb jövővel. Isten áldjon meg minden magyart!”

Íme így nyújtott mintát a felelős ember és a felelős író, mindnyájunknak, minden időre!

Szathmári István